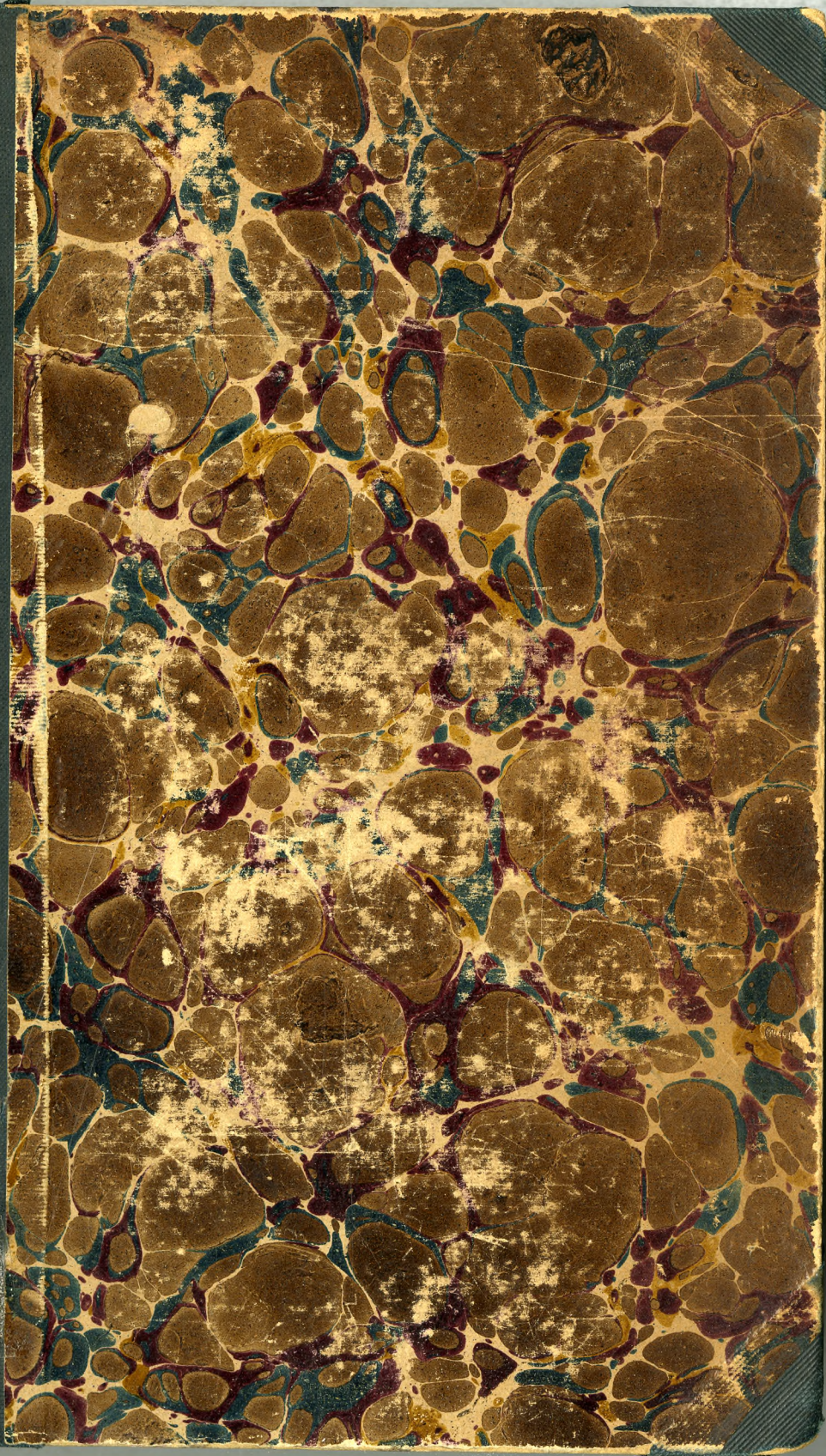

Politikai
röpiratok.

204.

204
1916

10

Mentsük meg a magyar földbirtokot!

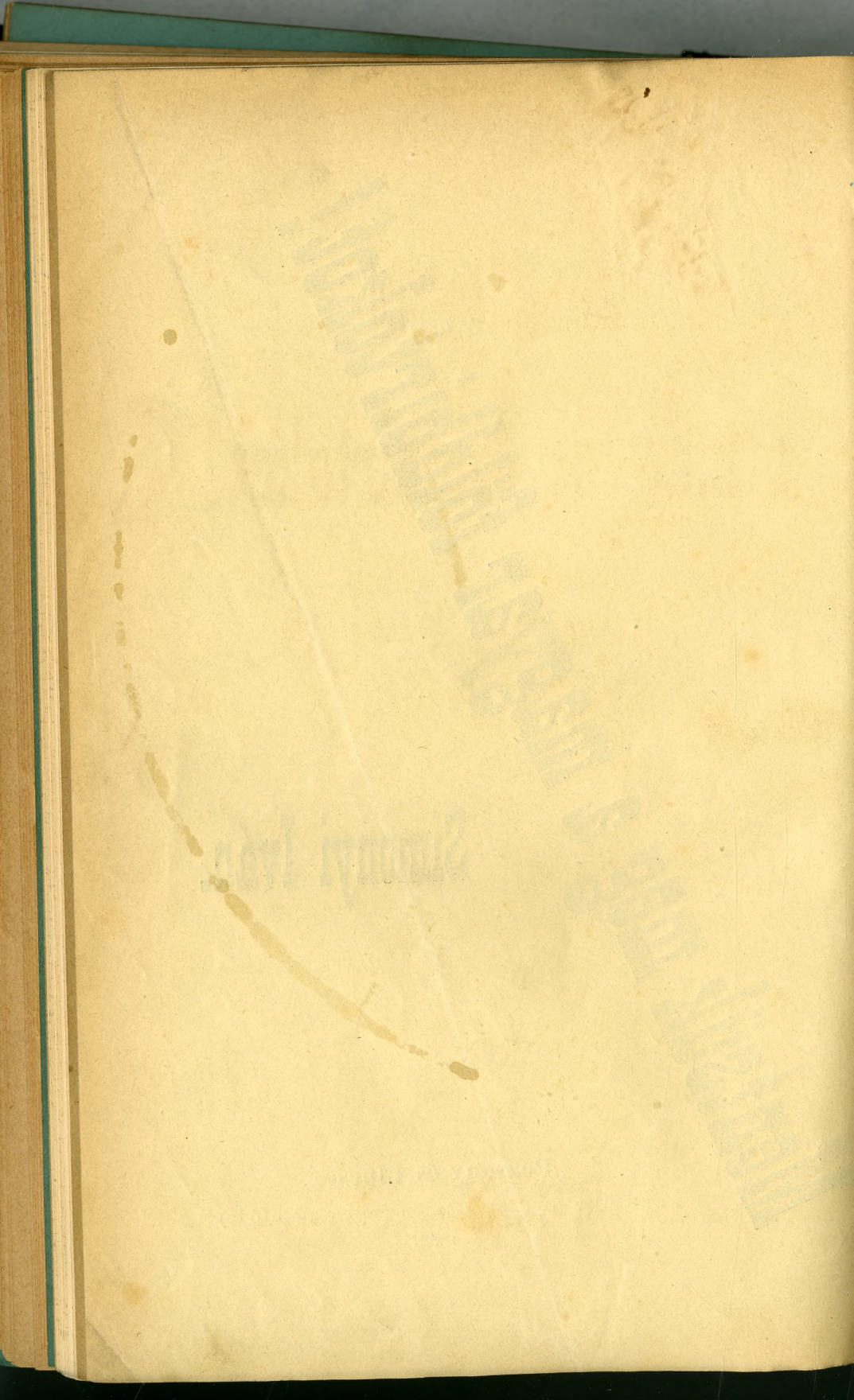
16.
Simonyi Iván.

Pozsony és Lipcse.

Kiadja Drodtleff Rezső (Heckenast utóda)

1882.

16.
Konmissionsexemplar

Mentsük meg a magyar földbirtokot!

Országgyűlési beszéd,

melyet a válaszfelirati vita alkalmával 1881. október 13-án

elmondott

✓ **Simonyi Iván**

képviselő.

Pozsony és Lipcse.

Kiadja Drodtleff Rezső (Heckenast utóda).

1882.

51572 00566111

D^e BALLAGI GÉZA.

Nagy tettet vittünk véghez, midőn azon korlátokat lerontottuk, melyek az emberiség közepette kasztszerű válaszfalakat alkottak volt.

Igaz! Az akkori közigazgatás, igazságszolgáltatás, az összes kormányzási gépezet, a maihoz képest felette olcsó, felette egyszerű volt.

Az államnak nem volt szüksége a mostani drága és mégis az egyes hivatalokat illetőleg rosszul fizetett hivatalnok-seregre.

Az egész állami apparatus, nem kevésbé a kenyérkereset egy e nemzet testéből sarjadzó, az akkori hatalmi factorokban gyökerező organismust képezte.

Ámde tagadhatatlan volt az is, hogy pl. a megyei hivatalok már a jelen században jobbra az egyén és egyes családok ambitiojának, sőt önzésének versenytárgyává süllyedtek.

A nemesség legszebb jogát és kötelességét, t. i. hogy ő volt a nemzet „par excellence“-katonája, már rég nem teljesítette.

Másrészt tagadhatatlan, hogy a politikai jogokkal nem bíró földmivelő osztály képezte a nemzetnek leg-egészségesebb magvát.

Az 1848 előtti állapot, az úr és szolga közti viszony tarthatatlanná vált, az az idő folyamában a

korszellem fuvallatára mulhatatlanul fölbomlik, még akkor is, ha a nemesség a maga előjogairól önkényt le nem mond.

S midőn a nemzet vezérosztálya ezt mégis megtette, csak éltrevalóságának adta jelét s bebizonyította, hogy nem csak erős akarattal, hanem képességgel is bir arra, hogy a civilisatio útján tovább haladjon.

Ámde midőn ezen nagy tettet véghezvittük, nem gondoltuk, hogy bár tettünk nagy vala, mégis csak *negatív munkát* végeztünk! Nem gondoltuk, hogy a nemzettest előbb fenállott polgári és közgazdasági organismusának halomba döntével minden egyes tag egy önálló, a többiektől független „*atommá*“ mállott.

Nem kérdeztük, hogy vajjon ezen feloszlott új társadalomban minő factorok lesznek uralkodókká? Milyenek lesznek azok, melyeknek a társadalom törvényei szerint uralkodó factorokká kellend lenniök?

Nem gondoltunk arra, sőt most sem tartjuk szem előtt, hogy az új társadalmi viszony csak átmeneti állapot, csak egy *krízis* lehet.

Midőn a politikai és társadalmi szervezetet lerontottuk, azt hittük, hogy a közgazdaság szervezetnek megszüntetése amannak nélkülözhetetlen következménye.

Arra, hogy a közgazdaság, azaz a kenyérkereset, a megélhetés terén azon feladat vár reánk: mármost az egyenlőség alapján igazságot, méltányosságot létesítenünk — arra még mai nap sem gondolunk.

A közgazdasági organismus föloszlása után és annak folytán, a mozgó tőke emelkedett a közgazdaságban uralomra.

Azon állítás, hogy már mostan az erők szabad versenyére pálya nyílt, csak igen csekély részben bizonyult igaznak.

Nem a derekasabb, becsületesebb, szorgalmasabb és képesebb nyertes ezen küzdelemben, hanem az aki az életnek piacán *nagyobb tőkével* rendelkezik. A kinek módjában volt, vagy a ki szerencsés, élelmes volt, hogy magának ezen nagyobb tőkét megszerezhetette.

Ezen versenyben az lett győztes, a ki minél kevesebb korlátoknak volt hajlandó magát alávetni, aki előtt „becsület“ „adott szó“, „könyörtület“ stb. legfeljebb mint a „steeple chase“ akadályai jelentkeztek; melyek előtt vagy kitérni vagy melyeken átugratni kell, ha a versenytől elmaradni nem akarunk.

A közgazdaságban is a dolgoknak „*csere-értéke*“ szolgál irányadó zsinórmértékül. A közönség pedig ezen tévedésnek fonákságát és nagy horderejét még csak alig gyanítja.

A későbbi római császárok korában a fülemülnyelv keresett és drágán fizetett árucikk volt. A Croesusok vendégeiket ily fülemülnyelvekből készített ételekkel vendégelték meg, hogy dűsgazdagságukkal kérkedhessenek.

Már pedig mindenki előtt világos, hogy az így fölhasznált fülemülnyelv a respublicára nézve teljesen értéktelen valami volt, sőt a csalogányfogdosás legfőlebb kárral járt a közügyre nézve, mert az országot hasznos rovarirtó kertészeitől; az erdőket, ligeteket legkedvesebb dalosaiktól, fosztotta meg.

Ha a földbirtok aránytalanul magas adóval van terhelve, ha a tariffák magasak, ha az u. n. mezei gazdasági ipar, a cukor-, szesz-, sör- stb. ipar pang; ha ezen és még egyéb okoknál fogva a mezei gazdaság bizonytalanul és gyéren jövedelmez: az szokott történni, hogy a fekvő földbirtok értéke süllyed.

Már pedig nincs tárgy, mely az államférfira a törvényhozóra, a nemzetre, sőt az emberiségre nézve oly nagy fontossággal, oly rendkívüli beccsel bírna, mint a fekvő földbirtok.

Hiszen ez adja mindennapi kenyeriünket, ez szolgáltatja a fát, vasat szenet stb. ez nyújtja a civilizatio és jólét csaknem minden szükségletének anyagát; a virágzó földbirtok dús növényzete, erdősége stb. nagy befolyást gyakorol a közegészségre.

A földnek mivelői képezik azon osztályt, a mely a pénz- és véráldozó honfiak legnagyobb contingensét szolgáltatja, mely már legszorosabb kapcsolatánál fogva is leginkább szereti hazáját, melynek jóléte vagy pusztulása a haza sorsával azonos, s ennél fogva a földmivelő osztály sorsáról való gondoskodás a józan állambölcséségnek legelső feladatát, egy földmivelő osztálynak legfontosb érdekét képezi.

A vevő, az üzér ám taksálja a föld értékét csupán saját hasznát tartva szeme előtt; a törvényhozóra, a földbirtokosra magára nézve egészen más szempontok az irányadók.

A jelen rendszer folytán — ezen elnevezés különben nem alkalmas, mert mind politikai, mind közgazdasági viszonyaink sokkal inkább érdemlik a

Törvény

„rendszerelenség“ mint a rendszer nevét — a jelen viszonyok folytán tehát odajutottunk, hogy azt a valamit, a melynek tulajdonságát már maga neve is mutatja, e szó „ingatlan“, természete ellenére, mintegy ingó tárgygyá tettük.

Azon bástyák lerontása, melyeket századok építettek, kőre követ rakosgatva, nem volt könnyű munka. Egy nemzedék munkáját, vérért, legjobbainknak életerejét vette ez igénybe.

Alig hogy véghez vittük a nagy munkát az önkényuralom csaknem 17 esztendeig bekóba szorítá a nemzet itterejét. Legszentebb érdekeink, az életerő érdeke, sőt még annak pusztá nyilvánítása a szabad szó is el vala fojtva.

Gátolva volt a nemzetnek fejlődése egy oly átalakulás, egy oly válság tetőpontján a minő átalakulás a nemzetet alig érte egy ezredéven át.

És midőn visszanyertük ezen „csaknem elveszettnek hitt országot“ nem egy uj — horderejére nézve előttünk ismeretlen factorral állottunk szemben.

A zsidóság ügyesebb és előrelátóbb mint mi, hogy e factorok közül csakis egyet említsek, a *napí sajtót* csaknem egészen hatalmába tudta keríteni.

Ezen sajtó naponkint kiváló ügyességgel, kiváló rafinirozottsággal és kiméletlenséggel küzd *egy osztály* érdekében; mindazt, a mi a közönségnek szemét fölnyitni alkalmas volna, mindazt a mi ezen *egy osztály* befolyását csak némileg is korlátok közé szoríthatná, agyon hallgatva, nevetségessé téve, elferdítve és gyalázva!

Grünwald Béla, nem ellenzéki viszketegeből — hisz évek során küzdött a kormánypárt soraiban — már évek előtt következő szavakra fakadt: „De a „mi a kiegyezés létre jötte óta történt, azt a benyo- „mást teszi az elfogulatlan szemlélőre, mintha állam- „férfiaink nem tudták volna, mit kezdjenek ezzel a „visszanyert országgal s megkezdték — de azt is „minden terv nélkül — azt a munkát, mely az or- „szág anyagi erejét kimerítette, a mult századok ha- „gyományait a legdrágább politikai kincseket „a magyar államhoz való ragaszkodást, a nem magyar- „ajkuak részéről, zsákmányul dobták oda a baza „ellenségeinek s bekövetkezett az ország hanyatlása, „minden kötelék meglazulása. A tervtelenség, a tá- „jékozatlanság kapkodása, ingadozása; a gyengeség „és lealázás korszaka ez!“

Miután a mult országgyűlési évadban mondott igénytelen beszédeim egy pár külföldi német lapban megjelentek volt, két hírneves német tudós azon kéressel fordult hozzám: *közölném velők a földbirtoknak magyar köz- és magánjog szerint való jellegét, a magyar örökösödési rendnek fővonásait; küldeném meg nekik a „Corpus juris-“ és „Tripartitumot.“*

En a kérésnek szivesen engedve kivonatossan összeállítottam a magyar földbirtok jellegét. Megirtam, mily föltételek alatt volt a magyar jószág elidegenítése megengedve. Összeállítottam a magyar adomány, örökösödési rend, zálog stb. főmomentumait, az országbirói értekezletet, idevonatkozó érdekes, nyilatkozatokat stb.

Valóban különös jelenség:

Külföldi tudósok tanulmányozzák a *magyar* köz-
és magánjogot!

A *mai* ifjabb *magyar generatio* azt már alig ismeri!

Megjegyzem még, hogy a beszédnek midőn mondatott, nem volt más ezéjja, mint az akkori felirati vita, valamint ugyanazon ülésben felszólalt némely képviselő társam véleményére reflectálva, *a figyelmet ezen oly fontos kérdésre nézve fölkelteni*, illetőleg oda utalni: mily teljesen téves és ferde nézetek lettek e tekintetben irányadók!

Hosszabb fölovasások tartására a parlament nem alkalmas hely.

Az itt közlött beszéd tehát távolról sem tart igényt arra, hogy ezen fontos kérdést rendszeresen és alaposan tárgyalja.

Ha felszólalásom mindazonáltal politikai veteránok s általam különösen tisztelt férfiak által részben legalább helyeslésben részesítettett, ez nem a tárgynak, hanem azon körülménynek volt betudható, hogy valakinek volt bátorsága, a divatos iránynyal s bár eléggé elcsépelte jelszavakkal szembe szállni.

A tisztelt olvasó tehát el fogja hinni, hogy e tekintetben még sok mondani valóm volna, s meg fogja azt is engedni, hogy előre tiltakozzam az ellen, ha netalán egyik vagy másik ellenfél a felszólalás hézagai miatt, a kérdés fölött pálczát akarna törni.*)

*) Ezt pedig már azon oknál fogva is legyen szabad fölemlítenem, mert azóta volt alkalmam a kérdést, legalább kissé alaposabban és kimeri-

A manchesteri iskola a mozgó tőkét igyekszik minden áron uralkodó factorrá tenni.

Törekvése oda irányul, a fekvő földbirtokot természetes jellegéből kivetkőztetni, s azt mintegy mesterséges úton egy *doctrina kedvéért* a mozgó tőkének alárendelni, *annak adózójává tenni*.

Ámbár tehát épen Magyarország köz- és magánjoga oly gazdag és érdekes anyagot nyújt arra nézve, hogy a manchesteri iskola veszélyeit és fonákságát gyakorlatilag megvilágosítsa, a mint mondám mégis épen a kérdésnek idevágó oldala az újabb generatio előtt meglehetősen ismeretlen és új dolog.

Ezen körülmény szolgáljon mentségül, hogy kiadóm kívánatának engedve, ezen — a mint mondani szokás — nagyon is készületlen és hiányos 1881-ben elmondott beszédet, melynek alapeszméjét, különben már 1878/79-ben ishangsúlyoztam volt, sajtó alá bocsássam.

Egy pár csekély módosítás és itt-ott egy kis pár sorból álló — kibővítés volt az egyetlen, a lényegét nem változtató correctura, melylyel az országgyűlési napló szövegét módosítani, illetőleg pár sorral megtoldani bátor voltam.

Simonyi Iván.

Pozsonyban, 1882-ik év november hó 17-én.

többen — mint az itt közölt beszéddel történhetett — tárgyalhatni, pl. a Pozsonyban megjelenő s tulajdonomat képező „Westungarischer Grenzbote“ politikai napilapban, valamint a Drottleff-nél, Heckenast utódjánál megjelent, különben már elkelt „Die Wahrheit über die Judenfrage“ czimű füzetben stb.

Tisztelt képviselőház!

Nem szándékozom, mint előttem szólott tisztelt képviselőtársam, Polit, a magas politikai régiókban röpködni, s az európai államok jövőjéről értekezni.

Általános programmot sem adok Krisztinkovich képviselő társam módjára.

Sőt még arról is lemondok, hogy Szalay Imre képviselőtársamat követve kisebb vagy nagyobb ügyességgel heves támadásokat intézzek a kormány egyes személyei ellen.

Mind ebből elég jutott nekünk tizenhárom év alatt. Csupán egy tárgyra fogok szorítkozni.

Ez oly tárgy, a mely a legmagasabb trónbeszédben megemlítve nem volt, mely a mérsékelt ellenzék feliratából is hiányzik és a melyre csupán a függetlenségi párt felirata emlékezett.

Ez oly tárgy, a mely, nem akarok sokat mondani, azonos nemzetünk létével.

Ha hazánkkal észak felé határos Lengyelország tönkre ment az egyenetlenség miatt, Magyarország, igénytelen nézetem szerint, áldozata lesz a *frázisok uralmának és a divatutánzásnak.*

Engedjék meg, hogy ezen talán feltűnőnek látszó vádat — előre is bocsánatot kérve szónoki tehetségem hiányai miatt — csak egyszerű szavakkal bizonyíthassam be.

Krisztinkovich képviselőtársam azt mondá, hogy itt van már az állami tönk.

Ugy látszik t. ház, hogy csakugyan itt van.

Azonban sem ő, sem nálunknál avatottabbak nem gondoltak arra, hogy van itt egy másik tönk is és hogy egy valódi „krach“ ütött be a magyar társadalomba.

Középföldbirtokos osztályunk — lehet mondani — már megszűnt lenni.

Nem sokkal jobbat lehet mondani a városi polgári osztályról.

Még aggasztóbb és feltűnőbb azon jelenség, mely szerint ijesztő mérvben terjed a szegénység a földmivelő osztály közt.

Telút azon osztály is szegényedik, a nemzetnek azon osztálya is kezd pusztulni, melynek a 1848-as törvények nemcsak jogokat, hanem földbirtokot és tulajdont, telút lehet mondani csaknem mindent, a mit szívük kívánhatott, megadott volt.

Polit t. képviselőtársam az imént nagy anomáliának jelentette ki, hogy a nemzetiségiek kormánypárti képviselőt küldenek és hogy a tősgyökeres magyar kerületekből kerül ki a függetlenségi párt és általában az ellenzék.

Ez először is nincs egészen úgy.

Jelenlegi küldőim nagy részben németajkuak.

Számos képviselő társam ül velem együtt az ellenzék padjain — hiszen Polit is ezek közé tartozik, — a kiknek választóik nagyobb részt németek, szlávok.

Különbén is legyen szabad Polit képviselő-társam nyilatkozatára nézve egy két megjegyzést tennem.

Igaz, más országokban a földmivelő ember talán tulságosan indolens, úgy hogy alig lehet politikai életre ébreszteni. Vakon szokták a fennálló hatalmat követni.

Nálunk az igaz, hogy azon választókerület, melyben a földmivelő osztály dönt a választásnál, *de csakis azon esetben ha el nem adósodott, ha nincs uszolás kezében, ha el nem korhelykedett, aránylag az küldte a legtöbb ellenzéki képviselőt az országházba.*

Ezen jelenségből pedig nézetem szerint kettőt lehet következtetni:

Először is azt, hogy valóban igen rossz úton haladhat az ország szekere, ha épen azon osztály, mely legkevésbé szokott a csillogó frázisokra hallgatni a választásoknál elégedetlenségének világos és éles jelét adja.

De ezen jelenségből még más valami is következik.

Én bizonyára nem fogok esalatközhatlanságot vindikálni az ellenzéki vagy a függetlenségi párt számára, de az, *hogy sok tekintetben a földművelőosztálynak köszönhetjük, hogy életerős ellenzék létezik az ország házában, ez uraim nem rossz jel. Ez annak a jele, hogy ezen osztályban ott, a hol romlásnak még nem in-*

dult, politikai önállóság és bátorság, nagy mértékben található.

Azért, tisztelt képviselőház, valóban nem frázis, hogy fúj a hazafinak szive, ha gyakorlati emberek azt mondják, hogy még ezen osztálynak is, ezen, mint a költő mondja, „aczélból gyurt kemény ősz nemzetnek“ ép része is nem sokára az eladósulásnak fog áldozatul esni és hogy ez csak idő kérdése, mint-hogy a jelenlegi közgazdasági rendszer ezt szükségképen maga után vonja.

Lukács Béla t. képviselőtársam tavaly egy érdekes, de nagyon is szomorú statistikát közölt; jó lesz, ha annak egy pár vonására röviden visszaemlékezünk.

Ő t. i. kimutatta, hogy 1868—72-ig átlag minden évben 10 millió ingatlan vagyon került végrehajtás alá, 1878—79-ben, tehát szintén egy év alatt már 50 millió s így ötször annyi.

Az első periodusban ezer birtok, körülbelül ugyanannyi család, a másodikban 12 ezer birtok, tehát ugyanannyi család mondhatni koldusbotra jutott.

Progressiv irányban halad ezen társadalmi válság, ezen társadalmi krach, t. ház!

Igaz, hogy más országokban is vannak hasonló jelenségek, de ez csak azt mutatja, hogy a baj oka nagyon általános.

Az nem ad nekünk vigaszt, hogy máshol is a közép osztály pusztul s hogy máshol is veszély fenyegeti a földmivelő osztályt. Hiszen, minálunk még veszélyesebb alakban nyilatkozik ezen válság.

Tudjuk, hogy minálunk nincs munkás-kérdés, legalább nincs oly értelemben, mint Németországban, Belgiumban, Franciaországban; de nincs is az a kis- és nagyiparunk, mint ezen országokban.

Minálunk azon osztály megy tönkre, mely századokon át a politikai vezérszerepet viszi, mely a traditio hatalmánál fogva az ő pénzügyi és erkölcsi süllyedése daczára ezen vezérszerepet még huzamos ideig fogja vinni.

Minálunk továbbá azon osztály megy tönkre, mely lényeges tényező minden államban s a mely földmivelő országnak nélkülözhetlen alapját képezi.

Hisz oly annyira pusztul ezen osztály, hogy számos megyében ezerekre megy azok száma, kik Amerikába vándorolnak és pedig nem csak a tökéletesen elszegényedettek rakják össze filléreiket, hanem vagyonosok adják el birtokaikat, mert maguk előtt látják a végveszélyt, mely elől menekülni akarnak s elhagyják a földet, melyben őseik porladoznak.

Igy van ez azon kerületben is, melyet szerencsém van képviselni, pedig ez nem sivár, kopár, hegyes terület, hanem Magyarország egyik kertje t. i. Mosonymegye és egy szorgalmas — s csaknem ironia, hogy kell mondanom — részben vagyonos nép lakta vidék.

Hogy a korona t. tanácsosai nézetem szerint mennyire nem látják a dolog lényegét, csaknem szemet hunytak a kornak legfeltűnőbb jelenségei előtt, vagy talán, a mint Polit képviselő ur mondotta, nagyon rózsás színben nézik a dolgokat vagy talán

a „majoritás-összetartás“, vagy „egyéb üdvös“ parlamenti működés által igénybe vétetik minden idejök: hogy mennyire nincsenek figyelemmel a kor jelenségeire, mutatja a trónbeszédnek egy passusa, azon passus, melyről a felirati bizottság előadója, Jókai képviselő ur, is említést tett, pedig ő olyan férfi, a kiről tudom és meg vagyok győződve, hogy szíve melegen ver a népért.

Ez azon passus, *a hol az mondatik, hogy törvény által meg fog határozatni a hivatalnokok és tisztviselők qualifikatiója.*

Nem az a baj, t. ház, hogy erről nincs törvény, hanem a baj az, hogy ezekre megy azok száma, a kik az ugynevezett intelligentiához tartoznak, iskolákat végeztek, de nem tudnak kenyérhez jutni.

Ott rejlik a baj, hogy ezekre megy azon tisztviselők száma, a kiktől az állam 10—12—14 iskolai évet követel és azután oly fizetéssel jutalmazza őket, hogy egy üzletember, a ki legfeljebb irni, olvasni meg számolni tud s a szükséges tőkével rendelkezik, egy percz alatt többet nyer, mint a mennyit annak a „*qualifikált államtisztviselőnek*“ összes évi fizetése tesz.

Az a baj, hogy az állam a hivatalnokot és családját mindenféle nem becsstelen keresettől eltiltja; azt akarja, hogy fekete kabátban jelenjen meg és activ fizetése nem olyan, a mely arányban állana az ő műveltségével, a társadalom követelményével, melyel az egy hivatalnok elébe lép.

Ez az oka aztán, hogy a hivatalnokok közt olyan gyakori a defraudatio, ez az oka, hogy a hiva-

talnokok körében a visszaélések napról napra ijesztő mérvben szaporodnak.

A trónbeszéd több intézkedést tartalmaz, melyek közt tagadhatatlanul nem egy fontos is foglaltatik. Nem kétlem, hogy önök maguk is meg vannak arról győződve, hogy ezen intézkedések az általam említett bajokon segíteni nem fognak.

Azt fogják talán mondani, hogy együtt van a törvényhozás, indítványozni fogunk *más törvénykezést, más tarifarendszert, olcsó hitelt*. Nem tagadom, hogy a *drága törvénykezés szintén hozzá járul, a nép elszegényedéséhez; tudom, hogy Ausztria- és Magyarországnak legmagasabb tarifái vannak a világon*.

A mi különben a hitelt illeti, arra nézve engedjék meg, „in medias res“ röviden jeleznem meggyőződésemet, *nem az a baj, hogy nincs hitele a földművelő embernek*, hanem először is az a baj, hogy a jelenlegi gazdasági rendszer mellett arra kényszerül, hogy vegyen fel pénzt.

Sőt a bajnak gyökere még mélyebben fekszik; fekszik ott, hogy közgazdasági rendszerünket hirtelen meg változtattuk.

A régi időben a birtok *kötve volt*, patriarchalis volt a gazdasági rendszer, de hirtelen átesaptunk egy másik, amavval épen ellentétben álló, oly rendszerre, melyben a tőke uralma irányadó, mely a gazda szorgalmának nem hozza meg a tisztességes gyümölcsöt, hanem függ a speculatio s a börze conjuncturáitól.

Ezen rendszer szereti a cserét, nem törődik

azzal, hogy a birtok *eldaraboltatik*, nem törődik azzal, vajjon *apáról fura száll-e a birtok*.

E rendszer legfőbb elvül azt állítja fel, hogy mindezt nem szabad bolygatni s hogy a dolgoknak minden tekintetben „*szabad folyást engedni*“, ez a legbőlesebb politika.

T. ház! Én azon merész állítással voltam bátor igénytelen felszólalásomat kezdeni, hogy Magyarország áldozatul fog esni a frázisok uralmának.

Ne vegyék szerénytelenségnek, hogy ezen annyira divatozó tan, miszerint a dolgoknak szabad folyást kell engedni, legtöbb esetben nem egyéb, mint üres frázis.

Ezen tan egyenjogúságot penget, de lényegben, valóságban nem tartalmaz mást, mint az erősebb uralmát a gyengébb felett; annak uralmát, a ki több tőkével rendelkezik, a felett, a kinek kevesebb tőkéje van.

Hogy mennyiben egyenetlen ezen rendszer, azt mutatja azon állapot, melybe a föld, ezen legdrágább nemzeti kincs, jutott, azt bizonyítja a hypothekalis intézmény.

Ha egy katona eladja fegyverét, az bizonyosan a legszigorubban fog büntettetni és pedig joggal, mert a védképesség, a fegyver, mindnyájunk érdeke. Mert a védképesség, a fegyver, nem oly tárgy, melyet az üzérek összevásárolhatnak, hogy azután ha a nemzet rászorul, azt neki csak drágán adják vissza.

Épen olyan fontos az anyaföld. Nézetem szerint az anyaföldet ép oly kevésbé volna szabad üzlet tárgyává tenni.

A föld sokkal fontosabb, mint egy darab papír vagy váltó, melyet a börzére visziünk és ott mesterségesen megdrágítjuk és eladjuk; *a föld szolgáltatja a kenyeret, a pénzt és vért áldozók legnagyobb contingensét.*

Polit képviselő ur hivatkozott, hogy ő emlékezik a régi időkre, *mikor a szerbek ép úgy szerették a hazát, mint a magyarok.* Igen is szereti hazáját az a gazda ember, a kinek ősapja már művelte azt a földet, a ki tudja, hogy az unokájára fog szállni: bizonyos, hogy ez jobban szereti hazáját, jobban van hozzá kötve, mint a többi osztály, a nélkül, hogy annak áldozatkészségét, hazafiságát kétségbe vonnám.

Igenis, az anyaföld szent nemzeti vagyoni!

A természetes logika követelné, hogy óvatosak legyünk, nehogy a föld oly állású legyen, hogy az tulságosan megterheltessék.

A föld jövedelme bizonytalan, a tőkéé bizonyos és magas.

Ha már most tőke tőkével áll szemben: *a hitel tisztán személyes bizalom kérdése.*

Csak a földnél van a dolog máskép.

A föld vaskezekkel le van kötve a tőke javára.

A föld bizonytalan és esekély jövedelmével adózik és szolgáltatja a tőkének a bizonyos magas kamatot.

Igen természetes, hogy ily rendszer mellett a földbirtoknak tönkre kell mennie.

Igen helyesen mondja egy német nemzetgazdász és mezei gazda Rodbertus:

a tőkének egy oly törvényhozása van, mely „módot ad, hogy mindig nagyobbodjék, hogy annak birtokosa gazdagodjék ;

a munkás ember, az keresi azon törvényhozást, mely jogait védené,

csakis a földbirtokosnak van oly törvényhozása, a mely kényszeríti, hogy mindinkább szegényedjék.“

Hogy ez egyenlőség legyen, ezt állítani, szívesen átengedem a modern tan védőinek.

Azelőtt ur volt és jobbágy, kalapács és pöröly.

Küzdöttünk az egyenlőségért, vérét ontotta a nemzet érte.

Most a föld jutott a tőke rabszolgaságába.

Most nem a politikai rabszolgaságnak van alávetve a nemzet, a mint azt Polit képviselő mondta, *hanem egy nagyobb urral áll szemben, a tőkével és uzsorával, ez pusztítja a nemzetet, ennek van alávetve magyar, német és szerb.*

És ugy látszik, hogy ezen neme a jobbágyságnak talán még nyomasztóbb, mint a másik, miut a régi rendszer, mert a régi legalább conserválta ezen népet, mely most ezen rendszer elől Amerikába menekül.

Nagyon is modern ember vagyok én, t. ház, mintha én a tőke ellen akarnék küzdeni, azt akarnám megsemmisíteni. Ismerem én a tőke jelentőségét, t. ház, tudom én, hogy lesz annak mindenestre még elég szerepe a modern közgazdasági rendszerben.

Meg akarom adni *a tőkének, a mi a tőkée; de helyes arányokat akarok, nem akarok monopoliumot a tőke javára a földbirtok rovására.*

Még akarom óvni a földbirtoknak azon egyedül helyes historikus és természetes jellegét, hogy t. i. földbirtok el nem adósodhatik, hogy azt az eladósodás ellen a törvénynek védeni kell.

Én tehát, t. ház, röviden összefoglalva a mondottakat és conclusiót vonva belőlük, *a hypothekális betáblázást nem tartom előnynek, hanem hátránynak* és e tekintetben azon fogok működni, hogy a hypothekális intézmény káros voltát átlássuk, hogy a különben oly fontos telekkönyvi intézmény azon részeit reformáljuk, melyek *a fekvő földbirtokot magát záloggá teszik.*

Legyen uralkodó azon elv, hogy a földnek csak jövedelme vonható végrehajtás alá.

Én egy birtokminimumot követelek,
egy törvényt a birtok eldarabolása ellen;

én továbbá nem riadok vissza olyan intézkedésektől, melyek a földbirtoknak a család számára való megóvását czélozzák.

Én azt hiszem, hogy az egyenlőség alapján, de okszerű és helyesebb közgazdasági rendszert inaugurrálni: ez lenne a jelen kor legszebb feladata.

Kérem a hivatottakat arra, hogy ezen életbe vágó intézmények létesítésére utbaigazítást, bírálatot és tanácsot nyújtsanak.

Addig, míg ezen, nem tagadom, életbevágó intézmények létrejöhetnének, bátor vagyok elősorolni egy pár, úgy mondauám, átmeneti intézkedést. (Halljuk!)

Engedjék meg, hogy röviden csakis numerice felsoroljam azokat. Ezek a következők lennének:

1-ször, a váltóképesség szorítassék meg a magasabb intelligencia és az iparosok és kereskedelmet űzők számára;

2-szor, hogy fekvő földbirtokot becsáron alul ne legyen szabad dobra verni;

3-szor, hozassék szigorú törvény az uzsora ellen. Ezen a helyen megemlíthetem, hogy a *helyi önkormányzatnak és esküdtsekeknek legszebb feladatuk és igen áldásos terük lenne az uzsora ellenében működni. Minden helység és kerület legjobban ismeri a maga uzsorásait.*

Végre 4-er, az adórendszer gyökeres reformálása lenne feladatunk, melyet nem szabad szem elől téveszteni.

T. ház! Földművelő nép vagyunk, földművelő emberek küldtek bennünket ide a parlamentbe és mégis a fekvő birtok csaknem 30%-át fizeti a tiszta jövedelemnek adó gyanánt, míg az ingó vagyon csak 10%-át a tiszta jövedelemből.

Engedjék ez alkalommal, ha csak mellékesen is, becses figyelmüket arra vonom, hogy ezen jelenség is elég világosan mutatja, *hogy képviseleti rendszerünk, hogy egész parlamentarismusunk mennyire hiányos.* Fenntartom magamnak különben e tekintetben nézetimet a belügyi tárcza tárgyalásakor előadni.

Engedjék meg, hogy még csak pár szóval jelezzek egy indítványt, mely rövid idővel ezelőtt Austriában tétetett b. Vogelsang által.

Ez pedig nem több és nem kevesebb, mint, hogy alakittassék egy új földtehermentesítés nemzeti kölesön útján; mentessék fel a fekvő földbirtok a hypothekális adósságoktól oly módon, hogy a birtokos

ezen kölesönt az ő birtok-jövedelmeiből hosszabb évek során át fizethesse vissza.

Vogelsang ezen intézkedést *új földtehermentesítésnek* nevezi.

S tagadhatatlan, hogy ha méltányosnak tartottuk a nemességnek azon kárát pótolni, mely a jobbágyság felszabadítása által reá háramlott, bizonyára még méltányosabb lenne, hogy segéd-kezet nyujtana az állam, midőn a birtokot oly veszélyek fenyegetik. (Csernátoni közbeszól: Meghiszem, hogy ezen indítvány sokaknak tetszeni fog.) (Derültség.)

Uraim, elég szomorú, hogy oly nagy a száma azoknak, a kiket csak az ilyen segítség lenne képes a végveszélytől megmenteni. Talán nem véték a képviselő ház iránt való tisztelet ellen, ha azt mondom, hogy talán ezen házban is sokan ülnek, a kiknek az ily segélyre nagyon is szükségök lenne. (Derültség.)

T. ház! Tudom én azt igen jól, hogy az általam megpendített elvek nagyon is ellenmondanak a most uralkodó jelszavaknak; de méltóztassék elhinni, — és nem szerénytelenségből beszélek, hogy megmaradnék ezen elvek mellett, ha tudnám, — hogy senki más nem vallja azokat. De én tudom azt, hogy a jövő ezen kérdésekkel foglalkozni fog, bár ellenmondanak a szokott „schlagereknek“. De tudom azt is, hogy hová jutottunk ezen „schlagerek“ uralma alatt, tudjuk ezt mindnyájan és fölösleges, hogy azt eseteljem.

Ne feledjük el, t. képviselőház, hogy nekünk itt egy igen hálás tér nyílnék; itt találkozhatnánk

nemzeti és pártkülönbség nélkül azon belső kérdések megoldására, melyeket t. barátom Jókai annyira sürgetett.

Sőt nem is állok én egyedül ezen kérdésekben.

Már eddig is volt szerencsém tapasztalni, hogy kitűnő, érdemdús férfiak foglalkoznak azon igazsággal, hogy csak az eddig uralkodó jogi nézetek gyökeres megváltoztatása által lehetne valóban segílyt nyújtani. Engedjék, hogy e tekintetben legalább pár példával szolgáljak.

Azon indítvány például, hogy az uzsora-kérdésben az önkormányzati közegnek lehetne bizonyos intézkedési tért nyújtani, Fehérmegye egyik legkitűnőbb földbirtokosától, Kolozsváry Sándortól, ered. Ezen érdemdús férfiú, kiben még élnek nemzeti magyar köz- s magánjogi elveink, ezen indítványt több egyéb igen praktikus s üdvös indítvánnyal egyetemben, levélben közölte volt. Tette pedig ezt a nélkül, hogy személyesen őt ismerni szerencsém lett volna, miután választó kerületemben mondott beszédemet, melyben a birtok stabilitását, a birtok megkötését követeltem volt, véletlenül kezéhez kapta.

Hogy egy másik jellemző példával szolgáljak: azon megyének, melyet részben képviselni szerencsém van egyik községi jegyzője t. i. Takács Miklós, azon indítványát szóval közölte velem, hogy ha egy földbirtokos adósságba keveredik, vegye azonnal az állam a birtokot sequestrum alá s fizesse az adósságot a jövedelmekből.

Hogy pedig a birodalom másik feléből is szol-

gáljak példával, Liechtenstein Alajos herczeg egy 1877-ben tartott katholikus gyülekezeten egyéb üdvös s rokonirányú intézkedések mellett a földbirtok elnemadósodhatása mellett szállott síkra.

Németországban is hatalmas mozgalom indult meg ez irányban. Legyen szabad többek közt az e tekintetben kitünő érdemet szerzett báró Schorlemer-Alst-ra hivatkoznom.

Valóban furcsa, uraim, midőn azt kell látnunk hogy e tekintetben bennünket más országokban megelőztek.

Úgy látszik, elfelejtettük, hogy épen Magyarországon sok századon át s pedig 1852-ig a fekvő földbirtok nem az egyesek, hanem a *nemzetiség* tulajdonát képezte, még pedig nemes és nem nemes birtok egyaránt.

A földbirtok nem lehetett, adósság fejében végrehajtás alá vonni, a jobbágy telket nem volt szabad egy fél, néhány helyütt egyfertály session alul, feldarabolni.

Tagadhatatlanul, e nemzet legdicsőbb tette volt, midőn a különbséget úr és jobbágy közt megszüntette.

De a rosszal együtt nem lett volna szükséges, a jót, azon tösgyökeres magyar intézményeinket, melyeket őseink százados tapasztalás által megőriztek volt, meggodolatlanul halomra dönteni.

Nekünk e tekintetben valóban nem kellene Németországba vagy más országba zárándokolnunk, hiszen itt vannak régi törvényeink, nem kell nekünk más, mint a jót ezekből kiválasztani és megtartani.

De bevégzem beszédemet. Egy társadalom a melybe beütött a financiális „krach“ és a melybe egyuttal beütött az erkölcsi krach is, ez nem lesz azon említett megfordított archimedesi pont, melyről Jókai Mór t. képviselő és bizottsági előadó úr szólott. Ez nem fog a trónnak biztos támaszt nyújtani.

Az ilyen társadalom nézetem szerint olyan állapotokat fog létrehozni, melyek a Hödel és Nobiling-féle merényleteket s az orosz nihilizmust szülték.

Polit Mihály t. képviselő ur azt mondta, hogy ez nem veszélyes irány, mert nem bir alkotó erővel.

Én azonban azt mondom, hogy ez épen azért, mert semmiféle alkotó ereje nincs, mert csak romboló hatással bir, nagyon is veszélyes.

Ne ámítsuk magunkat azzal, hogy nálunk mások a viszonyok, hogy az ilyen nálunk lehetetlen. Mondom, ne ámítsuk magunkat ezzel, mert az, a ki tönkre ment, a kinek nagyapja még jólétnek örvendett, az sokkal elkeseredettebb ellensége lesz a fennálló társadalmi és államrendnek, mint a napszámosnak unokája, a ki maga is szegénységben élt.

S ne feledjük el, hogy ha jólétet akarunk biztosítani a népnek, nem szabad visszariadnunk a radicalis eszközöktől sem.

Mert e tekintetben — a tisztelt nemzetiségi képviselő urak, még Polit is, igazat fognak nekem adni, — hozzunk oly törvényt, inauguráljunk oly közgazdaságot, *hogy a népnek meglegyen mindennapi kenyere, hogy vagyonát megtarthassa, munka és szorgalom által szaporíthassa* és ez esetben sem a német, sem a

szláv, vagy a román, nem fog arra gondolni, hogy az országon kívül segílyt keressen.

T. ház! Talán nem fogják egészen fölöslegesnek tartani, hogy most, midőn a pártok programjukat megállapítják, bátor voltam ezen eszméket megpendíteni. (Pulszky közbeszól). Másoknak, nálamnál hivatottabbaknak engedem én át azon eszméknek megoldását, érvényesítését.

Engedjék reméllenem, hogy legalább sikerül csekély erőmhez képest hozzájárulnom ahhoz, *hogy megtöressék az üres jelszavak uralma*. (Közbeszólások a mérsékelt ellenzék padjairól.) *Kérem erre az egész házat.*

Engedjék meg, hogy azon reményemnek adjak helyt, hogy nem fogja mondani a historia, nem fog olyan furcsa ítéletet hozni felőlünk: hogy „élt egy nép a Tisza partján“ nem ugyan, mint a költő mondja: „gyáván“, hanem nép, melyben nem hiányzott az államalkotó erő, de a mely nép tönkrement a frázis uralma és a divattutánzás miatt.

Mint hogy ezen elvek nincsenek képviselve a bizottság felirati javaslatában, azt nem fogadom el és bátor vagyok ezen indítványokat becses figyelmökbe ajánlani.

Közvetlenül Simonyi Iván képviselő után felszólt

Tisza Kálmán minster elnök.

Beszédje elején a következőket mondta:

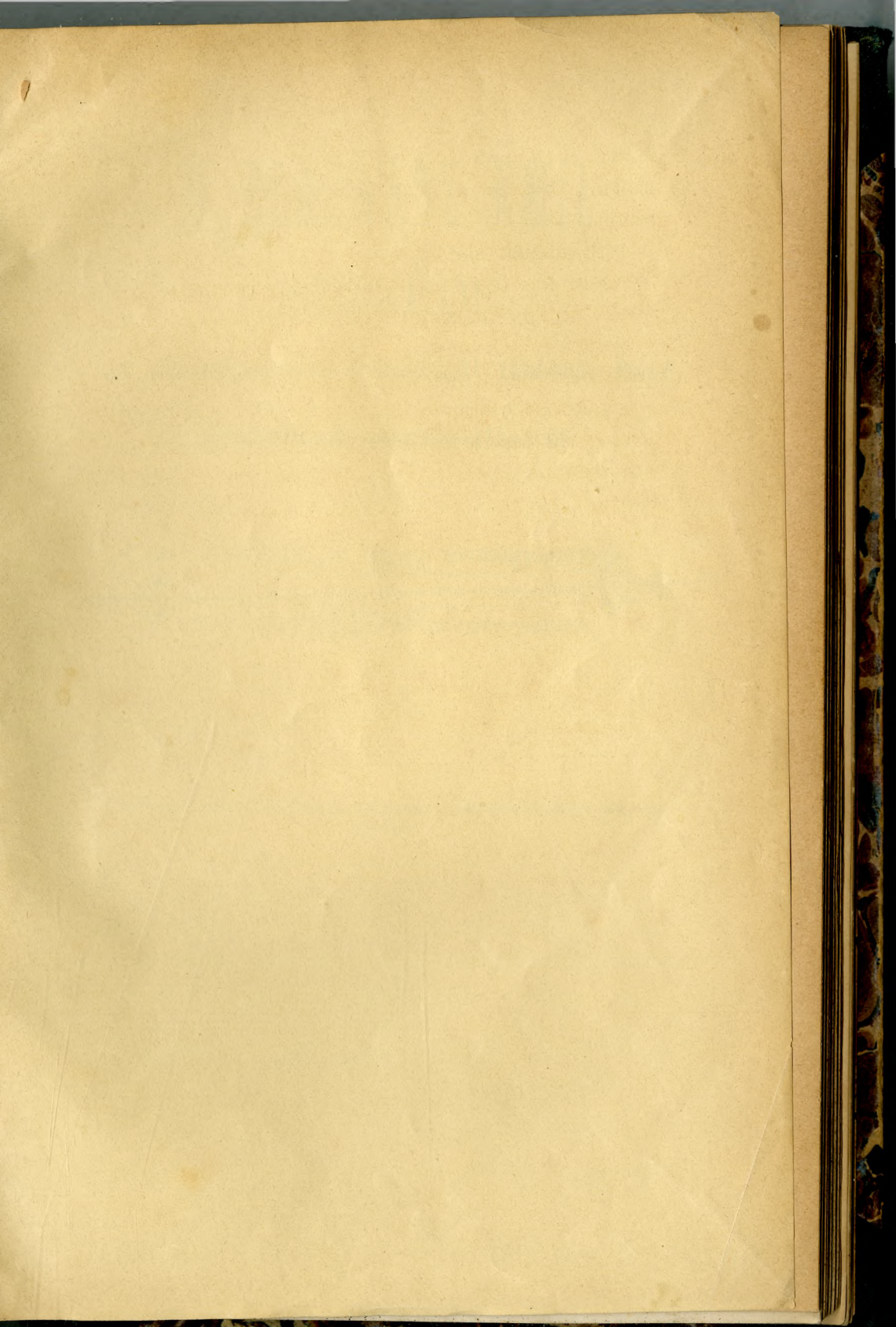
— — — Teszek egy pár észrevételt azokra, a mik itt elmondattak, fentartva magamnak bővebben

szólani, ha azt a víta további folyama szükségessé tenné. — — —

Mindenek előtt nem tehetem, hogy örömemet ne fejezzem ki, hogy az épen most előttem szolt képviselő úr figyelmeztetett a jelszavak, a nagymondatok veszélyeire. Örvendek, hogy a jelszavak és nem valósítható nagy mondatok ismétlése helyett buzdított a gyakorlati téren való munkálkodásra. Ha ezen nézet fogja vezetni a ház minden pártját, akkor valóban biznunk lehet az országgyűlés sikeres működésében.

DE BALLAGI GÉZA.

Stampfel, Eder és társai könyvnyomtató intézete Pozsonyban.

